

Geloven in Vrede

Sophie Hiddema: 'Bruggen bouwen voor vrede'

Vredesvrouw 2008 is Sophie Hiddema uit Heerhugowaard. We kennen haar uit acties, deelname aan vele demonstraties en haar gedegen artikelen, nu ongeveer dertig jaar, en vragen haar waarom ze vredesvrouw is geworden.

Sophie neemt ons mee naar de jaren dertig op het Oost-Groningse platteland, waar ze als kind vriendinnen had uit verschillende milieus. Ze zag wel de materiële verschillen bij de rijke boeren en de arme landarbeiders, maar maakte zelf in vriendschap geen onderscheid: ze kwam daar waar ze het gezellig had. Bij de arbeidersgezinnen mocht ze wel eens mee-eten, iets wat bij de 'dikke' boeren nooit voorkwam. Ze vroeg zich al jong af waarom er arm en rijk bestond en waarom de arbeiders, die zo hard werkten, zo arm waren. Wanneer ze terugblijkt, denkt ze al vanaf de wieg socialiste te zijn geweest! Een eerste moment van helder inzicht in de sociale onrechtvaardigheid kwam toen ze ongeveer acht jaar was, meent ze zich te herinneren. De eerste zin uit het boek 'Bericht aan de rattenkoning' van Harry Mulisch, dat Sophie later las, verwoordde dat precies: 'Het probleem in de wereld is dat van arm en rijk. Wie zegt dat het anders is, heeft er belang bij dat te beweren.'

De vraag naar het waarom is een rode draad in Sophies leven gebleven. Ze maakte de Tweede Wereldoorlog bewust mee, ook voor een deel tijdens haar HBS-tijd. Ze had daar na de oorlog een boeiende leraar maatschappijleer, Hans Wiebenga, die veel voor de Verenigde Naties voelde en dat overbracht op zijn leerlingen. Na de HBS volgde Sophie een opleiding tot secretaresse, maar het vak beviel haar niet. De nieuwsgierigheid naar het hoe en waarom van de menselijke samenleving was gebleven en om antwoorden te krijgen werd zij werkstudente aan de Universiteit van Amsterdam. Daar studeerde ze aan de Politieke en Sociale Faculteit (PSF), met als hoofdvak sociologie. Dat is de wetenschap van het gedrag van de mens in groepsver-

band, precies wat zij zocht. Op vele vragen kreeg zij antwoord, bijvoorbeeld bij de 'wij en zij'-gedachte, die tegenstellingen oproept. In die tijd had zij een ware intellectuele honger. Ze las Marx, Gandhi, Erasmus, Tolstoi en Dostojevski en volgde buiten haar vakgebied nog andere colleges die haar belangstelling hadden. Toen, na twee jaar, het studeren en werken een te zware combinatie werd, heeft zij de studie aan de PSF afgebroken.

Inspiratiebronnen

Aletta Jacobs, een vrouwelijke arts uit het begin van de twintigste eeuw, feministe en pacifiste in de grote vrouwenbeweging van die tijd, en ook Bertha von Suttner, die in de negentiende eeuw 'De

Sophie in het midden samen met Vrouwen voor Vrede in een demonstratie

wapens neer' schreef, werden en worden door haar zeer bewonderd, en hun geschriften waren al vroeg inspiratiebronnen voor haar.

Voor haar huwelijk heeft Sophie nog enige tijd als secretaresse gewerkt bij de Euromarkt in Brussel en daar kwam zij, in het Erasmusmuseum, weer in aanraking met het gedachtegoed van die bekende geleerde uit het einde van de vijftiende en het begin van de zestiende eeuw. Erasmus, de auteur van 'De lof der zottheid' was tegen de oorlog en wilde langs lijnen van geleidelijkheid verandering brengen in de wereld.

Een leidinggevende bij de afdeling Ontwikkelingslanden, waar Sophie werkte, bleek dezelfde mening te hebben en probeerde daarnaar te handelen in het Euromarktbeleid.

Tijdens Sophies huwelijk was zij in de gelegenheid een studie MO Aardrijkskunde te volgen en ondanks het feit dat zij inmiddels drie kinderen had gekregen, die veel aandacht nodig hadden, wist zij deze studie af te ronden. De studie sloot goed aan bij haar eerdere studie sociologie. Zij stond enige jaren voor de klas, maar werd al snel afgekeurd wegens een slecht gehoor.

Actief worden

Sophie was na alle studie, lezen en nadenken toe aan een volgende stap en sloot zich aan bij Amnesty International. Inmiddels was zij gescheiden en werd ook politiek actief. Zij werd lid van de Pacifistisch Socialistische Partij (PSP), die had een programma waarin ze zich goed kon vinden. Door de grote veront-

rusting over de voortschrijdende wapenwedloop wilde ze deelnemen aan de vredesbeweging. Via 't Kan Anders, waar zij haar voormalige leraar Hans Wiebenga terugvond als vredesactivist, kwam zij bij Vrouwen voor Vrede.

Aanleiding was dat zij in de krant had gelezen dat de Vrouwen voor Vrede met een stand voor de Hiroshima-herdenking bij het Vredespaleis stond. Sophie stapte in de trein en sloot zich meteen aan. Bij Vrouwen voor Vrede voelde ze zich helemaal thuis en kon ze zich ontplooiën. Moeder zijn en maatschappelijke inzet werden gecombineerd. Sophie heeft met haar beide zoons over het leger en de militaire dienstplicht gesproken. Toen de oudste zijn keuringsoproep kreeg, heeft zij aan het ministerie van Defensie geschreven dat zij het een schandaal vond dat voor de wet minderjarige jongens een opleiding tot moordenaar moesten volgen. Haar zoon was het hiermee eens. Ze schreef naar aanleiding hiervan het artikel 'De rechten van het kind en de militaire dienstplicht'. Ook de jongste zoon wilde dienstweigeren.

Dienstweigeraars

Zij heeft zich als Vrouw voor Vrede ook voor een totaalweigeraar ingezet en hield een pleidooi bij diens proces. Aan de Hoge Raad liet zij weten dat de processen tegen totaalweigeraars schijnprocessen waren, omdat de strafmaat tevoren al bekend was. Zij vond deze jongens, die ieder geweld afwezen, erg moedig, want ze wisten dat ze voor hun ideaal enige tijd de gevangenis in gingen, hetgeen geen pretje was.

Impact van dertig jaar actief zijn in de vredesbeweging

In de Nieuwsbrief van Vrouwen voor Vrede van december 2008 staat wat Sophie zo ongeveer deed als vredesvrouw. Ze werd actief in de bedreigende tijd van de Koude Oorlog, met de onheilspellende wapenwedloop tussen het Warschaupact en de NAVO. Het zogenaamde 'evenwicht' tussen de beide militaire blokken was een zeer wankel evenwicht. Er kwamen verschillende malen 'bijna-oorlogen' (computergestuurd) voor in die tijd. Zij voelde zich gedreven om mee te helpen het onheil van een totale vernietiging te keren, samen met vele anderen uit verschillende vredesbewegingen, nationaal en internationaal.

Mede door haar activiteiten in de studiegroep en in de redactie van de landelijke Nieuwsbrief, kon ze haar inzet voor preventie van oorlog, honger, armoede en geweld voortzetten. De eerste keer dat binnen Vrouwen voor Vrede over geweldloosheid en sociale verdediging werd geschreven, was door Sophie!

Ze noemde zich een realistisch pacifiste - met de wapens voor massavernietiging kon niets meer verdedigd of gewonnen worden! - en zag dat er alleen door bruggen te slaan en protest van onderop toekomst voor Oost en West zou zijn. Ze ging daarom met andere vredesmensen Russisch leren om met gewone mensen in het 'vijandelijke blok' te kunnen praten. Tijdens een Vrouwenconferentie in 1987 in Moskou, mogelijk gemaakt door Gorbatsjov en zijn perestroika, waren enkele Nederlandse vrouwen, waaronder Sophie, daartoe in de gelegenheid. Zij kwamen tot de ontdekking dat ze door de

Trees Kruidenberg feliciteert de Vredesvrouw van het Jaar 2008: Sophie Hiddema.

aangesproken Russen helemaal niet als vijanden werden gezien, want hun replek was: 'We hebben toch met elkaar de Duitsers verslagen!' Samen met Russische vredesactivisten werd toen in Moskou gedemonstreerd tegen de kernwapens!

Gelukkig kwamen de presidenten Reagan en Gorbatsjov tot het inzicht dat dreigen met de meest geavanceerde vernietigingswapens, geen zin heeft.

Hoop voor de toekomst

Recent zag Sophie op de televisie een interview met Brigitte Bardot, de voormalige Franse filmactrice, die haar leven sinds haar veertigste aan de bescherming van dieren heeft gewijd. Zij vond dat alleen de menselijke soort zeer destructief is voor de aarde en wat daarop leeft.

De uit Singapore afkomstige diplomaat Mahbubani is van mening dat de mensheid voor een cruciaal dilemma staat, namelijk samenwerken of ten onder gaan.*

Jan Pronk draagt ook al enige tijd aan dat het afgelopen moet zijn met de westerse arrogantie. Beiden vinden dat er een globalisering moet komen van samenwerking in de wereld tussen de verschillende machtsblokken in plaats van een (letterlijk) moordende concurrentiestrijd.

Sophie zegt dat ze er een heel leven voor nodig heeft gehad om te begrijpen dat de ellende in de wereld voortkomt uit een kwalijke menselijke eigenschap: hebzucht. Bij een gewelddadig treffen zijn de verschillen in religies en culturen slechts dekmantels voor de onderliggende belangen.

Als bruggen in de vrouwenvredesbeweging ziet Sophie een sterkere samenwerking tussen Vrouwen voor Vrede, de WILPF (nog voortkomend uit de beweging van Aletta Jacobs) en de MWPN (Multicultural Women Peacemakers), een vredesgroep van immigrantenvrouwen.

Vrouwenbewegingen in Nederland moeten de emancipatiebewegingen van vrouwen in andere landen steunen. Zij hebben onze sympathie en hulp nodig. Zij voeren een strijd die vergeleken kan worden met die van de dappere vrouwen bij ons honderd jaar geleden, voor gelijkberechtiging en vrede.

Met een globaliserende samenwerking op allerlei gebied, met meer rechtvaardigheid en minder concurrentie, waarbij ook de dieren en de natuur op een goede manier zijn betrokken, zou het mogelijk moeten zijn een toekomst met minder ge-

weld tegemoet te gaan. Sophie hoopt hieraan nog een steentje te kunnen bijdragen.

Ik vond het boeiend met Sophie haar levensgeschiedenis langs te lopen. Het heeft mij ook weer nieuwe prikkels gegeven om te blijven doorgaan. Dank je wel daarvoor, Sophie!

Lineke Schakenbos

* Kishore Mahbubani, De eeuw van Azië. Een onafwendbare mondiale machtsverschuiving, Nieuw Amsterdam Uitgevers, 20086, ISBN 978 90 468 0475 9.